

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
האגף לחינוך מבוגרים

תיכונות
ככה עולים כיתה בחיים

רמת הבחינה : גמר
מועד הבחינה : מועד קיץ תש"ף, 2020
היקף הבחינה : 1 יח"ל
מספר שאלון : 993121

הבנה, לשון ומשמעות המילים
הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה:

פרק ראשון : הבנה והבעה = 24 נקודות
פרק שני : אוצר מילים ומשמעים ושם המספר = 52 נקודות
פרק שלישי : תחביר ומערכת הפועל = 24 נקודות
סה"כ : 100 נקודות

ג. הוראות מיוחדות: כתבו את התשובות בגוף הבחינה במקומות המיועדים לכך.
כתבו בכתב ברור, ציינו סימני פיסוק. קראו את התשובות ותקנו את הדרוש תיקון.

ד. מלאו את הפרטים הבאים:

פרטי הנבחן:	פרטי מרכז ההשכלה:										
מספר הנבחן ברשימה: _____	שם המוסד: _____										
שם משפחה + פרטי: _____	שם היישוב: _____										
ת.ז. <table border="1"><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>											שם מרכז הבחינה: _____

שם המעריך: _____
ציון הבחינה: _____

בהצלחה!

מהנייר למסך: אילו מיומנויות יצטרכו ילדינו לרכוש כדי להתמודד עם העתיד?

מהפכת הדפוס שינתה את חיינו, והתחילה את עידן הנייר * מהפכת האינטרנט התחילה את עידן המסך, ועדיין משנה את חיינו * אם פעם הילדים היו צריכים לקרוא ספרים, היום הם צריכים להיות מחוברים לאינטרנט?

מאת ד"ר רועי צזנה

1. עידן הנייר התחיל לפני קצת יותר מ-500 שנים, כאשר הממציא הגרמני, יוהאן גוטנברג, הדגים לראשונה את היכולת להדפיס ספרים ביעילות ובזול. המצאת הדפוס הובילה למהפכת הדפוס, ששינתה את חיי החברה בכל העולם. לפני מהפכת הדפוס, רק שמונה אחוזים בלבד מאוכלוסיית אירופה ידעו לקרוא, וכמעט כולם היו אצילים או אנשי דת. אחרי מהפכת הדפוס, כל אנשי החברה, גם פשוטי העם, התחילו לקרוא. תוך פחות מ־מאה שנים אחרי מהפכת הדפוס, איבדו אנשי הדת את המונופול שלהם על הידע ועל הכוח. מהפכת הדפוס שינתה את עולמנו. ההשכלה לכל השכבות בחברה, כולל איכרים ממעמד נמוך, הביאה למהפכות דתיות וחברתיות, להקמת אוניברסיטאות באירופה ולהופעת העיתונות המודפסת.
2. אנחנו חושבים, שטכנולוגיות רק משנות את היכולות שלנו להשפיע על העולם: אם נמציא טיל משוכלל יותר, נוכל להגיע לחלל; אם נפתח תרופה נגד הסרטן, נוכל לחיות שנים ארוכות יותר. אבל הטכנולוגיות החשובות ביותר, משנות את הדרך שבה אנו רואים את העולם וחושבים עליו. זה בדיוק מה שעשתה מהפכת הדפוס. השלכותיה של מהפכת הדפוס היו גדולות יותר ממלחמות הדת והופעת העיתונות המודפסת. מהפכת הדפוס שינתה את הדרך שבה אנשים דיברו זה עם זה. לפני מהפכת הדפוס היו ידועות רק 50,000 מילים בשפה האנגלית. כיום קיימות כמעט מיליון. וכשיש לך יותר מילים, אתה יכול להביע רעיונות מורכבים יותר.
3. מהפכת האינטרנט הביאה להתחלת "עידן המסך". תוך פחות מעשר שנים, הטלפונים החכמים כבשו את העולם. רשת האינטרנט מחברת את כל המסכים ביחד. כל מה שקורה במחשב אחד בעולם יכול להגיע למסך בידיהם של מיליוני אנשים תוך שניות ספורות. בזכות האינטרנט, המסך הפך להיות דינמי, הוא זורם ומשתנה. המסך המקושר מקדם חשיבה חדשה, כזו שמציגה לנו רעיונות ראשוניים וחצי מעוצבים, ומאפשרת לנו להיות חלק במימוש רעיונות ובעיצובם הסופי.

4. רשת האינטרנט גרמה לאנשים לתקשר זה עם זה באמצעות הכתיבה. הזמן שאנשים הקדישו לקריאה גדל באופן דרמטי. אנשים מקדישים כיום לקריאה משך זמן ארוך פי שלושה מכפי שהיו עושים ב-1980. נוסף על כך: יותר משלושה מיליון רשומות בבלוגים נכתבות מדי יום. מי אתם חושבים שכותב אותם? בני דור המסכים, ברובם, שמשכללים את מיומנויות הכתיבה שלהם דרך המסך.
5. כיום, נוסף על הכתיבה והקריאה, יש צורות רבות אחרות להעברת מסרים ולשיתוף ברעיונות. אנשים שאוהבים מוזיקה, יכולים להעלות לרשת את המנגינות שיצרו באופן דיגיטלי. בני נוער רבים משתפים בחייהם דרך "יוטיוב", ויוצרים תוכניות ריאליטי על עצמם. דור המסך הוא דור שכבר אינו מסתמך רק על הכתיבה כדרך לביטוי עצמי. הוא מנצל את כל נתיבי התקשורת כדי להעביר את מסריו, לשתף בִּדְעוּתוֹ וכדי לממש את רעיונותיו. וכך, עברנו מהכתיבה של עידן הספר, ליצירה של עידן המסך.
6. אבל לא הכל מושלם בעולם החדש של המסך. קיימות שתי בעיות גדולות ומרכזיות בעידן המסך, שהן תוצר של שפע: שפע במידע ושפע בגירויים. המסך מספק שפע של מידע לגולשים, אבל איש אינו מבטיח שהמידע הזה מהימן ובדוק. שפע של מידע משמעותו, שאפשר למצוא כל נקודת מבט, בכל נושא, וכולן יכולות להישמע אמינות ואמיתיות באותה המידה למי שאינו מומחה. בני דור המסכים ייאלצו להתמודד גם עם השפע בגירויים, וזה לא יהיה קל. הם יצטרכו להבין מתי לסגור את עמוד ה"פייסבוק" בדפדפן כדי שיוכלו להתרכז במטלה מסוימת.
7. לדעתי, כמו שהדיבור פינה את מקומו לדפוס, כך יפנה גם הדפוס את מקומו למסך, בסופו של דבר. ילדי דור המסך לא צריכים מבוגרים, שיגידו להם שהם צריכים לקרוא ספר במקום לקרוא במחשב, או לדבר אחד עם השני ברחוב במקום לתקשר ברשתות החברתיות. הם כן צריכים לקרוא, והם כן צריכים לדבר עם אחרים – אבל פעילויות אלו יכולות להתקיים גם במדיום החדש, דרך הרשת. הם צריכים לפתח הרגלי עבודה ולמידה נכונים, כדי שיוכלו בעת הצורך להתנתק מהמסך ולעבוד באופן מרוכז וממוקד, ובזמנים אחרים יוכלו לזנק ולרצד בין אתרים ורעיונות. אני חושב, שהם צריכים לרכוש כלים של חשיבה ביקורתית ושל קריאה ביקורתית, כדי שיוכלו למצוא את האמת, ולא יטבעו ב"ים" של מידע.

מעובד על פי "גלובס", מהדורה מקוונת

8 באוקטובר 2019

פרק ראשון – הבנה והבעה (24 נקודות – לכל שאלה 6 נקודות)

יש לענות על שתי שאלות מתוך השאלות 1 - 3 :

1. בפסקה 2 כתוב: "הטכנולוגיות החשובות ביותר, משנות את הדרך שבה

אנו רואים את העולם וחושבים עליו. זה בדיוק מה שעשתה מהפכת הדפוס".

(6 נק')

הסבירו מהי מהפכת הדפוס? ציינו דוגמה אחת, מפסקות 1-2, של שינוי שנגרם על ידי מהפכת הדפוס.

2. בפסקה 5 כתוב: "דור המסך הוא דור, שכבר אינו מסתמך רק על הכתיבה כדרך לביטוי עצמי".

באילו דרכים דור המסך מבטא את עצמו? תנו שתי דוגמות לשתי דרכים שונות לביטוי עצמי

לפי פסקה 5 (אפשר גם דוגמות מחייכם).

(3 נק')

א. _____

(3 נק')

ב. _____

(3 נק')

3. א. לפי פסקה 6, מהן שתי הבעיות הגדולות והמרכזיות בעידן המסך?

(3 נק')

ב. לפי פסקה 6, תנו דוגמה אחת לבעיה גדולה ומרכזית בעידן המסך.

יש לענות על שתי השאלות הבאות:

4. תחום החיים בו עוסק הטקסט הוא (הקיפו את התשובה הנכונה):

(6 נק')

תקשורת, כלכלה, ארכיאולוגיה, ביולוגיה

5. מהי הדעה של כותב הטקסט?

(6 נק')

פרק שני - אוצר מילים ומשמעים ושם המספר (52 נקודות)

יש לענות על כל השאלות בפרק זה (שאלות : 6 - 15).

6. משמעות הצירוף "מנצל את כל נתיבי התקשורת" בפסקה 5 :

(3 נק')

א. קונה את אמצעי התקשורת

ב. משתמש, לטובתו, באמצעי התקשורת

ג. מקבל את כל אמצעי התקשורת

7. משמעות המילה "מונופול" בפסקה 1 היא :

(3 נק')

א. שליטה

ב. מלחמה

ג. מהפכה

8. משמעות המילה "ביטוי" בפסקה 5 היא :

(3 נק')

א. ויתור

ב. ביטול

ג. הבעה

9. בפסקה 4 כתובה המילה "מקדישים". במילון מוסברת המילה "הקדיש" כך:

(לפי מילון "רב מילים" /יעקב שוויקה)

- א. השקיע (זמן, מאמצים, תשומת לב, מחשבה, ועוד), ייחד או הועיד אותם לעניין מסוים או למטרה מסוימת.
- ב. הקדיש ספר או יצירה למישהו, ציין את שמו של אותו אדם בפתח הספר או היצירה לאות הוקרה או ידידות.
- ג. תרם מנכסיו למטרה ציבורית, בדרך כלל למוסד תורני כמו ישיבה, בית כנסת וכדומה.

א. איזו מן ההגדרות של המילה "הקדיש" במילון מתאימה למשמעות המילה בטקסט? (העתיקו את ההגדרה המתאימה).

ב. כתבו שני משפטים שלכם, ולא מתוך הטקסט, וכתבו בהם את המילה "הקדיש".

(ניתן להשתמש גם כפועל בכל זמן וגוף: מקדיש, מקדישה, מקדישים, מקדישות וכו').

ציינו ליד כל משפט את הסעיף שאותו הוא מדגים (א', ב' או ג').

1. _____

2. _____

10. לפניכם צירופי מילים:

א. ביטוי עצמי ב. מהפכות חברתיות ג. נתיבי תקשורת

השלימו את המילים במשפטים הבאים:

1. מהפכת האיכרים והמהפכה הצרפתית הן _____ מפורסמות.

2. במאה ה-21 יש הרבה _____, כמו הרשתות החברתיות.

3. ציור, ריקוד וכתביה הן דרכים שונות ל _____.

11. לשון ציורית – מטאפורה

בפסקה 7 כתוב, שילדי דור המסך צריכים לרכוש כלים של חשיבה ביקורתית :

”...כדי שיוכלו למצוא את האמת, ולא יטבעו ב'ים' של מידע”.

הסבירו מדוע הצירוף ”**יטבעו ב'ים' של מידע**” הוא מטאפורה.

12. נרדפות וניגודי משמעות

א. החליפו את המילה המודגשת במילה שמשמעותה **דומה** :

”קיימות שתי בעיות גדולות ו**מרכזיות** בעידן המסך...” (פסקה 6).

סמנו את התשובה הנכונה :

1. זניחות

2. משניות

3. עיקריות

ב. החליפו את המילה המודגשת במילה שמשמעותה **מנוגדת** :

”...כדי להעביר את מסריו, **לשתף** בדעותיו...” (פסקה 5).

סמנו את התשובה הנכונה :

1. לתת

2. לקבל

3. להסתיר

13. שדה סמנטי

במאמר מופיעות המילים הבאות : **בלוגים, אינטרנט, מסכים, מידע**

מילים אלה שייכות לשדה הסמנטי הבא : (סמנו)

אקולוגיה, סוציולוגיה, טכנולוגיה

14. א. סמנו את המילים שדרך התצורה שלהם היא "הלחם בסיסים": (4 נק')

רשת, רפבל, רעיון, פדורגל, פפומט, מסעדה, דחפור

ב. מיינו את השמות הבאים לפי דרכי התצורה בטבלה: (8 נק')

ציר, חקלאי, חזרת, מסמר, מוזיקאי, צלם, צהבת, משגר

קטל (מקצועות)	קטלת (מחלות)	מקטל (מכשירים)	סיומת אי (בעלי מקצוע)

15. שם המספר

כתבו את הספרות במשפטים הבאים במילים: (8 נק')

1. הם יתחתנו ב-5 במאי. _____
2. רק 56% מהנשים בישראל מרוצות מהשכר שלהן. _____
3. המחשב החדש עולה 2,654 שקלים. _____
4. עד היום, זכו 3 נשים בפרס נובל לפיזיקה. _____

פרק שלישי - תחביר ומערכת הפועל (24 נקודות, לכל שאלה 6 נקודות)

פרק זה כולל שמונה שאלות:

ארבע שאלות (16 – 19) מתחום התחביר.

ארבע שאלות (20 – 23) מתחום הפועל.

ענו על ארבע שאלות. תוכלו לבחור מתחום התחביר או מתחום הפועל או משניהם, כרצונכם.

תחביר

16. יוהאן גוטנברג המציא את מכונת הדפוס.

א. זהו את סוגו של המשפט (סמנו את הנכון):

פשוט מאוחד (מחובר) מורכב

(3 נק')

(3 נק')

ב. ציינו את הנושא ואת הנשוא _____

17. עידן הנייר התחיל לפני כ-500 שנה, כאשר יוהאן גוטנברג המציא את מכונת הדפוס.

א. זהו את סוגו של המשפט (סמנו את הנכון):

פשוט מאוחד (מחובר) מורכב

(3 נק')

(3 נק')

ב. אם המשפט מורכב, תחמו את הפסוקית. אם הוא מחובר, תחמו את איבריו.

18. אם נפתח תרופה חדשה נגד הסרטן, נוכל לחיות שנים ארוכות יותר.

א. זהו את סוגו של המשפט (סמנו את הנכון):

פשוט מאוחה (מחובר) מורכב

(3 נק')

ב. סמנו במשפט שני משלימי שם.

(3 נק')

19. הם צריכים לרכוש כלים של חשיבה ביקורתית, כדי שיוכלו למצוא את האמת.

א. זהו את סוגו של המשפט (סמנו את הנכון):

פשוט מאוחה (מחובר) מורכב

(3 נק')

ב. אם המשפט מחובר, תחמו את האיברים. אם הוא מורכב, תחמו את הפסוקית.

(3 נק')

מערכת הפועל

20. א. כתבו את השורש של כל שם פעולה.

(3 נק')

ב. כתבו פועל בנטייה מאותו השורש (לפי בחירתכם)

(3 נק')

שם הפעולה	השורש	פועל בנטייה
דוגמה :	התרגשות	התרגשתי
העברה	_____	_____
שיתוף	_____	_____
קריאה	_____	_____

21. כתבו בטבלה את הבניין ואת הגוף של הפעלים הבאים: (6 נק')

הפועל	הבניין	הגוף
מְשַׁתָּפֵּת	_____	_____
מְמַצִּיאוֹת	_____	_____
פִּיתְחָה	_____	_____

22. השלימו את החסר, הקפידו על צורת הגוף הנכונה: (6 נק')

עָשׂוּ _____ : צורת העתיד :
מְשֻׁנּוֹת _____ : צורת העבר :
הִשְׁפִּיעוּ _____ : צורת ההווה :
תִּקְרְאוּ _____ : צורת ההווה :
גִּזְרְמוֹת _____ : צורת העתיד :
חִשְׁבָּה _____ : צורת שם הפועל :

23. "...הספר נִחְשַׁב לדרך הטובה ביותר להפיץ רעיונות..." (פסקה 3)

בפועל " נִחְשַׁב " ציין-

הבניין _____ (2 נק')

השורש _____ (2 נק')

משמעות הבניין היא : (הקיפו במעגל את התשובה הנכונה) (2 נק')

פעולה שחוזרת על עצמה פעולה רגילה פעולה סבילה

בהצלחה!

[illegible]

בהצלחה!